

PROMOVAREA POLITICILOR INDUSTRIALE ȘI DE COMPETITIVITATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Autor: Vera CUPCEA, dr. în economie

Universitatea Tehnică a Moldovei

***Abstract:** In recent years, the concept of competitiveness has emerged as a new paradigm in economic development. Competitiveness captures the awareness of both the limitations and challenges posed by global competition, at a time when effective government action is constrained by budgetary constraints and the private sector faces significant barriers to competing in domestic and international markets. The competitiveness can be defined as "the set of institutions, policies, and factors that determine the level of productivity of a country".*

***Cuvinte-cheie:** politica, industrie, economie de piață, competitivitate, zone economice libere, parcuri industriale.*

O realizare majoră pentru economia Moldovei a fost elaborarea și adoptarea în anul 2012 a **Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020”**. Principalul document de dezvoltare strategică pe termen lung a cristalizat un nou model de creștere economică, care presupune schimbarea paradigmei de dezvoltare prin tranziția de la o economie bazată pe consum, alimentată de remitențe, la o economie bazată pe creșterea investițiilor și a exportului. Prioritățile stabilite în Strategie vin să elimine principalele bariere care nu permit economiei țării să crească în măsura potențialului și să asigure noile principii de dezvoltare. Acestea au fost identificate într-o manieră transparentă, prin implicarea masivă în proces atât a reprezentanților autorităților publice centrale și instituțiilor, cât și a personalităților notorii din cadrul mediului academic, centrelor de inteligență și mediului de afaceri.

Evoluția sectorului industrial al Republicii Moldova în anul 2012 a fost marcată de situația financiară nefavorabilă din țările europene, care au provocat diminuarea cererii pentru produsele moldovenești, dar și de condițiile meteorologice nefavorabile, care au avut un impact negativ asupra industriei alimentare și a băuturilor. În rezultat, în anul 2012 volumul producției industriale a diminuat cu 3,1% față de anul 2011, inclusiv volumul producției prelucrătoare a scăzut cu 3%, iar a producției și distribuției de energie electrică și termică – cu 4,4%. Printre ramurile care au atestat creșterea producției industriale menționăm: producția de mașini și aparate electrice cu o creștere de circa 37%, producția de textile a crescut cu 4,4%, producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice – cu 8,5%, producția industriei chimice – cu 2,6%.

O contribuție semnificativă în dezvoltarea sectorului industrial al Republicii Moldova o au cele 7 **zone economice libere (ZEL)**. Volumul total al investițiilor în zonele economice libere, pe întreaga perioadă de activitate ale acestora, conform datelor la 1 octombrie 2013, a constituit 155,0 mil. dolari SUA sau cu 10% mai mult față de perioada respectivă a anului 2012.

În vederea valorificării tuturor oportunităților oferite de zonele economice libere, s-au întreprins acțiuni de perfecționare a cadrului legislativ-normativ, care stabilesc condițiile și regulile de activitate ale acestora, și anume au fost elaborate:

- Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.26 din 4 martie 2010 privind Zona Economică Liberă „Bălți”;
- Hotărârea Guvernului pentru modificarea punctului 2 din Regulamentul cu privire la Zona Economică Liberă „Ungheni-Business”;
- Dispoziția Guvernului privind Procedura de încetare a activității subzonei Zonei Antreprenoriatului Liber „Expo-Business-Chișinău” și modului de asigurare a garanțiilor de stat pentru rezidenții ei”.

De asemenea, au continuat activitățile de dezvoltare și perfecționare a mecanismelor de creare și funcționare **parcurilor industriale (P.I.)**. Necesitatea parcurilor industriale în economia națională este condiționată de aprofundarea reformelor structurale, prin crearea unui climat favorabil pentru atragerea investițiilor și perfecționarea structurii economiei, prin axarea pe „economie inteligentă și inovațională” în vederea asigurării amplasării unor activități de producere cu valoare adăugată înaltă.

Conform Legii, parcul industrial reprezintă teritoriu delimitat ce dispune de infrastructură tehnică și de producție, în care se desfășoară activități economice, preponderent producție industrială, prestare de

servicii, valorificare a cercetărilor științifice și/sau dezvoltare tehnologică într-un regim de facilități specifice în vederea valorificării potențialului uman și a resurselor materiale a unei regiuni.

Ideea parcurilor industriale a evoluat ca răspuns la nevoia de promovare a dezvoltării economice locale în anii 80 în Europa. La momentul când inițiativele statului s-au dovedit a fi insuficiente, au apărut idei noi referitor la descentralizarea responsabilității pentru asigurarea creșterii economice și sporirea gradului de utilizare a forței de muncă la nivel local. Astfel, parcurile industriale au fost instituite ca un instrument de amplificare a resurselor la nivel local prin cumularea resurselor private și publice, de regulă, sub influența consiliilor locale, precum și companiilor locale.

În conformitate cu prevederile proiectului de lege, parcul industrial se dezvoltă ca un proiect de afaceri, unitar conceput, în care se are în vedere două obiective principale, reciproc complementare:

- asigurarea de către stat a condițiilor optime pentru desfășurarea activităților economice în parc prin crearea infrastructurii (rețeaua inginerească, terenuri, încăperi, drumuri și alte căi de acces), serviciilor și utilităților necesare;
- atragerea investitorilor care să se localizeze în parc pentru desfășurarea activităților de producere a mărfurilor industriale.

Astfel, parcurile industriale sunt terenurile industriale pentru dezvoltarea întregului sector al activității de producere, nelimitînd tipurile de producere și servicii care pot fi desfășurate în cadrul parcului industrial, doar cu excepția celor interzise de lege.

În Republica Moldova pot fi create parcuri industriale sub următoarele modalități:

1. Parcuri industriale în baza întreprinderilor de stat sau societăților pe acțiuni cu cota majoritară de stat (75%), care dispun de active și spații necesare;
2. Parcuri industriale în baza principiului „Greenfield” („teren verde”). Terenul respectiv urmează să aibă acces la drumul național și este racordat la infrastructura utilităților publice.

Până în septembrie 2013, în baza Legii 182 din 15.07.2010 cu privire la parcurile industriale, în Republica Moldova au fost lansate 6 parcuri industriale, precum: PI „Tracom”, PI „Bionergagro”, PI „Cimișlia”, PI „Răut”, PI „CAAN”, PI „Edineț”. În continuare vom prezenta caracteristica acestora.

P.I. „Tracom”, mun. Chișinău este specializat în fabricarea de mașini și echipamente, producerea echipamentelor electrice și electronice, producerea articolelor din metal, activitatea în domeniul tehnologiilor informaționale. În prezent, în cadrul parcului sînt înregistrați în calitate de rezidenți 25 agenți economici, care și-au asumat angajamente investiționale în valoare totală de circa 19 mln EURO și angajamente privind crearea a 1412 locuri de muncă. Actualmente, sunt angajați 296 persoane cu un salariul mediu de 3115 lei. De la începutul activității parcului industrial rezidenții acestuia au comercializat producție finită în sumă de 229,3 mln lei și au efectuat investiții în mărime de 57,9 mln lei.

P.I. „Cimișlia”, or. Cimișlia este specializat în fabricarea produselor agroindustriale. În anul 2013 de către ÎS „Urbanproiect” a fost elaborat Proiectul tehnic pentru dezvoltarea infrastructurii tehnice și de producere a Parcului Industrial „Cimișlia”, inclusiv construcția drumurilor, rețelelor electrice, de canalizare și gaze, valoarea totală a proiectului estimându-se la 70 mil lei. Finanțarea acestuia se va efectua din Fondul Național de Dezvoltare Regională începînd cu anul 2014, precum și din bugetul de stat și local.

În prezent, în cadrul parcului industrial „Cimișlia” activează întreprinderea „IrandPrim” S.R.L., selectată prin concurs în anul 2012. Întreprinderea dată își desfășoară activitatea în domeniul producerii asfaltului cu utilizarea tehnologiilor și utilajelor moderne germane. Volumul de producere a întreprinderii este de 3 mii tone de asfalt/ zi.

P.I. „Bioenergagro”, or. Drochia se va consolida pe construcția fabricii specializate în producerea biogazului. Începînd cu luna august 2013 au fost inițiate lucrările de construcție a infrastructurii tehnice și de producție a parcului respectiv, care urmează a fi finalizate în decurs de 15 luni.

PI „CAAN”, or. Strășeni. Pe teritoriul parcului se prevede desfășurarea unui spectru larg de activități, de la producerea articolelor din metal, utilajului frigorific, utilajului pentru vinificație și ambalare până la ambalarea și depozitarea produselor. Volumul total al investițiilor pentru crearea și reabilitarea infrastructurii de producție a parcului industrial este preconizat în sumă de 27 mil Euro.

La momentul de față, două companii italiene ce activează în domeniile menționate și-au manifestat interesul de a-și disloca producerea în cadrul parcului industrial. Totodată, s-a ajuns la un acord prealabil cu întreprinderea „Grip-Engineering” din Germania, specializată în producerea mașinilor cu programare numerică, privind plasarea investițiilor în parc.

Concomitent, se elaborează proiectul tehnic de reabilitare a 2 km de drum pentru acces la PI „CAAN”.

P.I. „Răut”, mun. Bălți se specializează în fabricarea de mașini și echipamente, producerea echipamentelor electrice și electronice. Actualmente, s-au elaborat materialele necesare inițierii activității parcului industrial (Regulamentul cu privire la activitatea Parcului Industrial „Răut”, modelele contractelor

de activitate în cadrul parcului etc.), s-au elaborat proiectele documentelor necesare desfășurării pe data 26 septembrie 2013 a primului concurs de selectare a rezidenților și proiectelor investiționale (Regulamentul privind organizarea concursului, Anunțul privind desfășurarea concursului). Totodată, au fost identificate bunurile imobile, care se propun pentru expunere la concursul menționat (transmiterea în locațiune).

P.I. „Edineț”, or. Edineț. Domeniile preconizate de activitate a PI sunt: industria ușoară și mobilei; industria constructoare de mașini și electronică; industria auto, precum și, activități în domeniul agroalimentar (depozitarea, prelucrarea, ambalarea produselor agricole).

Volumul total al investițiilor pentru crearea și dezvoltarea infrastructurii tehnice și de producție a parcului industrial este preconizat în sumă de 7,5 mil Euro, în afară de rezidenții parcului în propriile hale de producere. Totodată, se estimează că în parc vor fi create circa 2036 locuri de muncă directe.

În continuare în tabelul 1 sunt sistematizați indicatorii preconizați ai parcurilor industriale din Republica Moldova.

Tabelul 1.

Indicatorii planificați ai parcurilor industriale din Republica Moldova

Nr.	Denumirea parcului industrial	Mărimea investițiilor preconizate, inclusiv rezidenți, mii Euro	Numărul locurilor de muncă preconizate de fi create
1	Parcul industrial „Bioenergagro”	35000,0	100
2	Parcul industrial „Tracom”	46152,1	1400
3	Parcul industrial „Cimișlia”	2000,0	800
4	Parcul industrial „Răut”	25552,4	1300
5	Parcul industrial „Cania”	11847,0	707
6	Parcul industrial „Hîncești”	8328,0	920
7	Parcul industrial „Bălți” în cadrul subzonei 3 ZEL „Bălți”	14562,9	320
8	Parcul industrial „Edineț”	22321,0	2036
9	Parcul industrial „CAAN”	27500,0	800
	Total	193263,4	8383

Elaborat de autor în baza studiilor de fezabilitate.

În anii 2012-2013 au continuat activitățile de dezvoltare și perfecționare a mecanismelor de creare și funcționare a parcurilor industriale (P.I.). Astfel, au fost desfășurate activități aferente implementării prevederilor cadrului legislativ, au fost inițiate modificări și completări la Legea nr. 182 din 15.07.2010 cu privire la parcurile industriale, Codul fiscal nr. 1163-XIII din 24.04.1997 care prevede acordarea facilităților întreprinderilor administratoare și rezidenților parcurilor industriale. Setul de modificări și completări vizează și Anexa nr. 4 la Hotărârea Guvernului nr. 127 din 08.02.2008 cu privire la măsurile de realizare a Legii nr. 438-XV din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, prin care se urmărește acordarea cel puțin a 20% din valoarea Fondului Național de Dezvoltare Regională pentru crearea infrastructurii tehnice și de producție a parcurilor industriale.

Principalele **obiective** în crearea parcurilor industriale în Republica Moldova sunt de a accelera dezvoltarea socio-economică a regiunilor unde acestea sunt create prin:

- Atragerea investițiilor locale și străine;
- Implementarea tehnologiilor moderne și inovațiilor;
- Dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii;
- Utilizarea mai eficientă a fondurilor publice;
- Crearea de noi locuri de muncă.

Competitivitatea sectorului industrial depinde, în mare parte, de gradul în care acesta este capabil să asimileze produse și tehnologii moderne, să diversifice producția și exporturile. În acest sens, o preocupare majoră a Guvernului este crearea premiselor necesare pentru implementarea cu succes a inovațiilor și asigurarea transferului de tehnologii în sectoarele economiei naționale.

Un prim pas în accelerarea dezvoltării sistemului inovațional al țării l-a constituit elaborarea proiectului **Strategiei inovaționale a Republicii Moldova pentru perioada 2013-2020 „Inovații pentru Competitivitate”** și a Planului de măsuri în vederea implementării acesteia. Scopul Strategiei este de a asigura un cadru consistent de politici orizontale ce vor contribui la sporirea competitivității internaționale a Republicii Moldova și la edificarea unei economii bazate pe cunoaștere, prin dezvoltarea capitalului uman, prin consolidarea capacităților firmelor moldovenești de a absorbi, genera și difuza inovații și prin interconectarea mai strânsă a acestora cu centrele universitare și de cercetare. Strategia adoptă o viziune modernă și o abordare care reflectă plenar realitățile și necesitățile actuale ale societății moldovenești, societate care dispune de capacități bune de asimilare, copiere, reproducere, re-inginerie și optimizare a inovațiilor existente, dar are încă puține capacități de generare a inovațiilor noi la scară globală.

Un instrument modern de susținere și stimulare a proceselor de modernizare a sectoarelor industriale sunt clusterelor, care au la bază utilizarea tehnologiilor moderne, scientintensive și reprezintă centre de integrare industrială (de producere) a întreprinderilor. În vederea inițierii dezvoltării cadrului normativ în domeniul respectiv a fost elaborat proiectul **Concepției dezvoltării clusteriale al sectorului industrial al Republicii Moldova**. Intervenția statului propusă de proiect ține de dezvoltarea clusterială a ramurilor industriale cu un potențial semnificativ de creștere, în care s-au format premisele necesare pentru crearea clusterelor. Crearea clusterelor este predestinată să soluționeze problema descreșterii activității industriale, ca urmare a competitivității reduse a întreprinderilor producătoare din Republica Moldova.

Pentru a garanta posibilitatea transformării ideilor inovatoare în produse și servicii care generează creșterea productivității muncii și crearea locurilor noi de muncă a fost elaborat **proiectul legii cu privire la parcurile științifico-tehnologice și incubatoarele de inovare în redacție nouă**. Concomitent, pentru extinderea și dezvoltarea incubatoarelor de inovare a fost organizat Concursul privind crearea acestora pe lângă instituțiile de învățământ superior acreditate. În rezultat, au fost selectate proiectele privind organizarea incubatoarelor de inovare pe lângă universitățile din Republica Moldova. și anume: Universitatea de Stat "Aleco Russo"; Universitatea de Stat din Moldova; Universitatea de Stat din Comrat; Academia de Studii Economice în parteneriat cu ÎS "Trimetrica" SRL.

Urmare modificărilor la Hotărârea Guvernului nr. 519 din 20 mai 2004 despre aprobarea Regulamentului cu privire la modul de elaborare și aprobare a Listei agenților economici-întreprinderi ale industriei ușoare și a tipurilor de servicii prestate de către acestea pe teritoriul Republicii Moldova solicitanților plasării mărfurilor sub regim vamal de perfecționare activă, impozitate cu TVA la cota zero, și despre modul de administrare a serviciilor prestate de aceste întreprinderi, în perioada de raport au beneficiat de scutire 90 de întreprinderi ale industriei ușoare.

O constrângere majoră pentru atragerea și menținerea investițiilor străine și pentru implementarea noului model de dezvoltare economică bazat pe export și inovații constituie calitatea capitalului uman. Întru soluționarea problemei date, Ministerul Economiei în comun cu Ministerul Educației a inițiat procesul de reformare a sistemului de instruire profesională, orientată spre pregătirea specialiștilor de înaltă calificare de care are nevoie economia națională. În scopul stabilirei unei noi platforme permanente de cooperare în domeniul pregătirii cadrelor muncitorești calificate la 06.12.2012 Ministerul Economiei a semnat cu Ministerul Educației și Camera de Comerț și Industrie Memorandumul cu privire la parteneriat în scopul modernizării învățământului vocațional-tehnic în Republica Moldova.

Bibliografie:

1. Jaba O., *Competitivitatea întreprinderii – obiectiv fundamental al activității de management*. București, 2003.
2. Legea cu privire la parcurile industriale nr.182 din 15.07.2010// Monitorul Oficial nr. 155-158 din 03.09.2010.
3. www.mec.gov.md.